

O plačah oseb, zaposlenih v gospodarstvu in državni upravi

Strokovnjaki, ki pripravljajo novi plačilni sistem, so enoglasni v tem, da je treba enako nagraditi osebe, zaposlene v gospodarstvu in državni upravi, ki imajo isto strokovno sposobnost. Doslej so bili zadnji slabše plačani, novi plačilni sistem pa bo to vprašanje uredil tako, da ne bodo prikrajšani ne eni ne drugi.

Kakor je zaenkrat znano, bodo plače sestavljene iz stalnega in spremenljivega dela dohodkov. Stalni del (osnovna plača) se bo formiral za delavce zaposlene v gospodarstvu in uslužbence v državni upravi enako, po istih osnovah in načelih. Pri odrejevanju tega dela plače bodo upoštevani vsi splošno priznani elementi za določanje plač: strokovna sposobnost, odgovornost, posebni pogoji dela (kjer ti obstajajo) itd.

Delavci in uslužbeni gospodarskih podjetij pa bodo soudeleženi pri razdelitvi določenega dela dohodkov podjetja. Iz tega bodo črpali svoj spremenljivi del dohodkov. In sedaj nastaja vprašanje — na kakšen način in kako naj se odredi za osebe, zaposlene v državni upravi, ta spremenljivi del plače, da bi odgovarjal delu dohodkov, ki ga dobivajo delavci v podjetjih iz čistega dobička, s katerim bo podjetje svobodno razpolagalo.

Nekateri zastopajo stališče, naj se ta del plače uslužbenem v državni upravi izplačuje v obliki honorarjev, nagrad, angažmanov in podobno. Drugi pa predlagajo, naj se poleg stalnega dela plače tem osebam določi še poseben dodatek, ki bi bil v naprej določen in bi se izplačeval neodvisno od osebnega delovnega učinka in uspeha, ki ga uslužbenec pri svojem delu dosega.

Ta druga rešitev, izgleda enostavnejša, ima pa svoje pomanjkljivosti. Kako naj bi n. pr. nagrajevali uslužbenca z isto strokovno sposobnostjo, ki delajo na enakih delovnih mestih (in jim zato pripada enak dodatek), a pri delu dosegajo različne uspehe? Enak dodatek v tem primeru uslužbenec nikakor ne bi vzpodbujal k izboljšanju njihovega dela, obenem pa tudi ne bi bilo pravično, če bi tisti, ki bolje dela, dobil enak dodatek kot tisti, ki dela slabše. Izplačevanje spremenljivega dela plače državnim uslužbenem v obliki vnaprej določenega dodatka lahko privede tudi do drugih nezaželenih posledic. Ta dodatek bi se izplačeval državnim uslužbenem v svrhu dvigovanja njihovih plač na nivo plač, ki jih dobivajo delavci, zaposleni v gospodarskih podjetjih. Če bo ta dodatek stalen in v naprej določen, je kot tak že nekako zagotovljen in ga bodo uslužbeni prejeli v vsakem slučaju, ne glede na njihove uspehe pri delu.

V gospodarstvu pa ni tako. Če bodo delavci in uslužbeni gospodarskih podjetij sodelovali pri razdelitvi čistega dobička in dobivali svoj spremenljivi del plače, zavisil od tega, v koliko bo podjetje znalo ta dodatek ustvariti. To se seveda v nekaterih primerih negotovo, ker se lahko zgodi, da podjetje iz kakršnihkoli razlogov dobička ne ustvari. To pomeni, da je negotov tudi spremenljivi del plače za delavce in uslužbence gospodarskega podjetja, ker ga bodo dobivali, če bo podjetje delalo brez dobička ali pa celo z izgubo. Na tej podlagi se lahko zgodi, da bodo državni uslužbeni v pogledu plač na bližem kot delavci v gospodarskih podjetjih, čeprav je namen današnjih reform ta, da se nivo plač delavcem v gospodarstvu in uslužbenem državne uprave uskladi in privede na isti nivo. V tem primeru bi pa seveda dosegli nekaj povsem drugega, kar nameravamo. Po vsej verjetnosti bo takih slučajev malo, možni pa so.

Zagovorniki izplačevanja spremenljivega dela plač državnim uslužbenem v obliki nagrad, ki bi se določale p delovnem učinku, so mnenja, da se da tudi v upravni službi določiti objektivna merila za ocenjevanje delovnega učinka (čeprav delo tu ni normirano kot v proizvodnji), na osnovi katerih bi se določil spremenljivi del plače.

OPEKARNA BORECI, ki spada pod upravo ljubljanskih opekarn, bo do 27. julija izpolnila petletni plan. Kolektiv bo sprejel ob tej priložnosti prehodno zastavico podjetja in nagrado za uspehe dosežene v juniju.

LJUDSKI GLAS

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA OBMOBSKE OKRAJE

Štev. 30 — Leto III.

Murska Sobota, 2. avgusta 1951

Cena 5 din

Da nam bo živinoreja donašala večje dohodke

»Dobra živinoreja je temelj naprednega gospodarstva.«

To parolo so si zadnja desetletja osvojili v vseh gospodarsko razvitih državah, kjer imajo ugodne pogoje za živinorejo. Ni nobena novost, da prinaša živinoreja kmetovalcem v kmetijsko naprednih deželah kot so Švica, Nemčija, Holandija, Amerika itd., letno velikanske dohodke — v teh deželah je povprečna molznost krav-mlekaric, vsaj trikrat do štirikrat tolikšna kot pri nas. Kje so vzroki za take uspehe? Ali imajo morda boljše terenske pogoje? Strokovno je igrativno, da ima naša država, predvsem Slovenija, izredno povoljne terenske pogoje za živinorejo ter se lahko v tem pogledu kosa z marsikatero sosedno državo. Vzroki nizkih dohodkov naše živinoreje so torej drugod — predvsem v razdrobljenem kmetijstvu, ki otežkoča selekcijo in ostale za napredno živinorejo nujno agrotehnične ukrepe.

V obmurskih okrajih na splošno veljajo Prekmurci za dobre živinorejce — to jim omogočajo dobre podnebne razmere in obširni pašniki, kjer najde živina čez leto dovolj sočne paše. Statistika zadnjih mesecev pa kaže, da je treba energičnih korakov, če hočemo, da bo živinoreja dajala to, kar se od nje zahteva. V murskosoboškem okraju zajame dnevni odkup v mesecu juliju 3 do 4000 litrov mleka na dan, kar je pri 19.000 govedih zelo malo. Seveda dnevni odkup ne zajame vseh količin, kmetije po sprostitvi obveznega odkupa mleka mleko zadržujejo za lastno potrebo, kljub temu povprečna molznost — to računajo od 500 do 1000 litrov letno — ne zadovoljuje današnjih potreb potrošnje.

Živinorejci v Prekmurju so se razmeroma zgodaj začeli združevati v živinorejska društva, ki so kljub reakcionarnim režimom v predprilski Jugoslaviji kaj živahno delovala. P osvoboditvi so vsa društva ponovno zaživela, pri KZ so bili postavljeni živinorejski odseki, ki so začeli z množičnim sprejemanjem krav v rodovnik. Tako so vodili v rodovniku, kot priznava simendolsko govedo, samo v okraju M. Sobota do 3000 goved, ne računajoč na številne plemenilne postaje, ki so delovale po vseh večjih živinorejskih centrih. Najboljši živinorejski centri v teh letih so bili: Turnišče-okolica, Beltinci, Polana-Brezovci, Puconci, Salovci itd. Naslednja leta pa je v zanezanjanjem živinorejskih odsekov — mlečni kontrolorji so se preobrazili v operativce — selekcija zastala, zadrage so opustile rodovniške knjige in kontrole, s čemer je bila storjena občutna škoda napredni živinoreji na splošno. Razmeroma ostri odkupi v mesu so šli vsled nebudnosti krajevnih forumov, pa tudi okrajnih, tu in tam v živo tudi v rodovniško poreklo. Če bi kmetijske zadrage vodile evidenco nad rodovniško živino, bi bilo seveda mogoče take nepravilnosti preprečevati. Tako se je zgodil primer, da je kmet, ki mu je odkup pobral rodovniško priznano živino, to zaman utemeljeval, ne da bi se operativci ali KLO zmenili za to, šele na intervencijo OLO, je dobil kmet svojo rodovniško živino — ta je že bila v transportnem vagonu — nazaj. Vse to, razumljivo, ni imelo najboljših posledic pri planski vzgoji priznane živinoreje. Kakšno pa je stanje danes? Po okrajni statistiki je v okraju le za 3 odst. manj živine, kot bi jo moralo biti po planu — to je računajoč na lanskoletno sušo

lavcev bi v petih dneh opravilo 2000 delovnih dni, ki odgovarjajo vrednosti 300.000 dinarjev. Traktorja sta v istem času opravila delo za 170.000 dinarjev ceneje. Za nameček pa sta nam izpuli debela jablan.

No, traktoristi so ustrežljivi ljudje. Z »ljubljenca« so odpihali naravnost v gozd, mi pa za njimi. In kaj smo videli? Konjske sile v traktorjih, ki so podirale 30—40 cm debele smreke in hoje, seveda s koreninami vred. »To je pa res preklemanska sila«, so zatrjevali očividci. Verjamem, da bi se bralci z njimi strinjali, če bi videli...

Traktorist Janko nam je za slovo pojasnil, kako rigolajo zemljo za vinograde. Takole nam je pravil:

»Običajno rigolamo do 90 cm globoko, lahko pa tudi 1 m, 1 m... Hgčem samo povedati, da so nas vinogradniki tako navadili. Dnevno rigolamo po 43 arov zemlje, če gre vse po sreči. Ovirna nas samo kameniti teren, ne toliko bregovi. Tudi na strmih bregu smo kos zemlji, če je površina ravna in zemlja sposobna za plug.« Po teh besedah smo jim želeli mnogo uspehov pri obnovi vinogradov.

neznaten padeč, ki se da brez večjih naporov nadoknaditi. Bolj kritično pa je vprašanje dobrega plemenskega materiala. Vsled nebudnosti je na splošno rodovniška živina slabše kakovosti, ter ne dosega tistih uspehov kot pred leti. Tako je iz statistike molzne kontrole iz leta 1948-49 razvidno, da je bilo v okraju 16 krav s povprečno molznostjo od 2500 do 3000 l, šest krav od 3 do 3500 l in pet krav do in nad 4000 l mleka na leto. To so bili pomembni uspehi, ki jih zadnja leta tudi najboljši živinorejci v Prekmurju ne dosegajo.

Kar je zamujeno, se da se nadoknaditi

Po sprostitvi obveznega odkupa mesa in s ponovnim obnavljanjem selekcije, imajo živinorejci letos široke možnosti, da nadoknadijo to, kar je bilo zamujeno v zadnjih dveh letih. Ob levošnjih občini združili splošnih kmetijskih zadrug, so bili na pobudo živinorejcev v vseh primerih ponovno upostavljeni živinorejski odseki z namenom obnoviti selekcijo in molzno kontrolo. Po daljšem razpravljanju in tehtnih predlogih živinorejskih strokovnjakov, se letos ponovno ustanovljajo živinorejska društva — v nekaterih primerih so že ustanovljena, ki delujejo pod vodstvom okrajnih živinorejskih strokovnjakov. Društva, ki se ustanovljajo le v izrazitih živinorejskih centrih, zajemajo širši krog okoliških zadrug, osonno živinorejskih odsekov, ki so vključeni v društvo. Kljub trenutni nedelavnosti odsekov — ti se nekam počasi prebujajo iz dveletnega spanja, so doseženi v okraju pomembni uspehi. Pri vseh zadrugah se ustanovljajo skodne ostaje, ki imajo v murskosoboškem okraju 242 bikov simendolske pasme in nad 200 priznanih »Jorkširs« merjascev. Po vseh se vrši sprejemanje v rodovnik, ta je po zadnjih podatkih zajel že do 800 krav. Računajo, da bodo do konca leta sprejeli do 3000 goved, kar bo doseglo stanje iz leta 1948-49. Od sprejetih goved je 137 goved iz državnih posestev, 27 iz zadrug, ostalo pa iz zasebnega sektorja. Da pri pripravi živini nismo na slabšem, so pripomogli državna posestva Raikan-Beltinci, ki so povojna leta vzgojila vrsto priznane plemenskega naraščanja, ter ga predala zadrugam in zasebnim živinorejcem. Kljub temu je potreba po dobrih plemenskih bikih in merjascev se vedno velika — to so pokazali letošnji plemenski sejmi v Beltincih in Puconcih, kjer so razen številnih tujih kupcev, kupovali dober material tudi domači živinorejci, predvsem iz kmečkih delovnih zadrug. Načrtno gospodarjenje s priznanim naraščanjem pa zahteva budno kontrolo. Tu in tam se namreč dogaja, da živinorejci odprodajajo živino rodovniškega porekla, brez odobritve domačih živinorejskih odsekov in društev, vsled česar se dela občutna škoda. Tukaj je nujno potrebna beseda strokovnjakov in pa tesna povezava z zadrugniki, ker le tako bo mogoče v doglednem času dvigniti živinorejo v Prekmurju na zadovoljivo višino.

Takšno stanje narekuje potrebo, da se krajevni ljudski odbori temeljito pripravijo na odkupe. Napačno bi bilo,

čče bi posplošili gornje ugotovitve na vse pridelovalce žita. Nasprotno! Imamo kmete, ki so pridelali normalne količine žita, torej niso pri nizkem hektarskem donosu. Potemtakem bo treba trezno presoditi, kje je potrebno popustiti. Vsekakor pa ne bomo zanemarjali borbe proti redkim špekulantom, ki bi se z izgovorom na slabo letino izogibali odkupnim obveznostim.

Priloge na odkup razmeroma dobro napredujejo. S splošnim odkupom bodo začeli šele okoli 10. avgusta t. l. Zakaj? — Revizije okrajnega odkupnega načrta, kakor tudi načrta KLO — bodo nekoliko podaljšale začetni odkupni rok. Letošnji pridelek je vlažen in ne kaže, da bi ga takoj izpred mlatinic odkupovali. Na vse to računajo odkupni organi.

Poslovalnica »Zitofonda« bo odkupovala pridelek preko komisionarjev, t. j. devetih kmetijskih zadrug. Zadrage bodo po krajevnih ljudskih odborih zbirale žito in ga plačevale kmetom. S tem jih bodo razbremenile dolgih voženj na odkupne centre. Vsakodnevno odkupljene količine žita bo poslovalnica sproti zbirala po terenu in jih odpremljala v centralna skladišča. S tremi kamioni bodo teren popolnoma obvladali. Edino v oddaljenem Cmureku bodo žito vskladiščili za krajšo dobo v zadrugo skladišče. Zadrage so že dobile tehnična navodila za odkup, kakor tudi sredstva in potrebne embalažo

Zadružniki so dobili elektriko

V Vinskih vrhovih elektrifikacija zelo dobro napreduje. Zlasti se letos, ko je prijel za zadrugo krmilo tov. Ratek. Skupno z upravnim odborom je že uresničil več načrtov, ki so bili poprej v sanje pokopani.

Pomudimo se na položnih gričih, ki se razprostirajo levo in desno od Ivanjkovec. Med obložene vinske trte so zadrugniki postavili drogeve. Ljutomerski električarji, zdaj pa še Ptujčani — pridno nameščajo žice, izolatorje in drugi instalacijski material.

Zadružniki in ostali zainteresirani so opravili vsa težaška dela zastonj, kakor pravimo: prostovoljno. Nešteto ur so žrtvovali za svoj napredek. Samo na vrhovih Strezetine in Stanovna je bilo potrebnih 120 drogov. To ni šala!

Vse drugo je prispevala zadruga. V Ljubljani, v raznih podjetjih in ustanovah, so poiskali instalacijski material in žico, ter izdali zanjo nad milijon dinarjev in nekaj naravnih. Brez truda ne gre! Tako poročajo za-

Ljudstvo jima ne bo odpustilo

Ravno sedaj v poletnem času, ko je na polju in travnikih največ dela — poskušajo posamezni duhovniki z organizacijo posebnih cerkvenih prireditev in obredov, s katerimi odvrtajo kmečko ljudstvo od nujnega dela na polju. Njihov namen je več kot jasen: škodovati hočejo naši ureditvi in skupnosti, ki pričakuje od kmeta in zadrugnika obilo poljskih pridelkov.

Radgonska gospoda — župnik in kaplan — sta si izmislila slavnostno praznovanje 29. junija (Peter in Pavel). S prižnice sta napovedala kar tri maše: ob 6. in 10. uri dopoldne, eno pa celo v popoldanskem času.

Povsem razumljivo, da so se radgonski volivci razburili nad njunim početjem. Na svojem zboru so sprejeli protestno pismo in ga poslali gospodoma. V pismu med drugim pišejo:

Spoznali smo Vajino delo in namere. Nameravamo odtegovanje delavcev in kmetov od dela v sedanjem kritičnem času je škodljivo, ki lahko občutno škoduje kmetijski proizvodnji. 29. junij sta proglasila za praznik, čeprav je navaden delavnik. S predvidenim praznovanjem tega dneva sta dala poudarek prazniku, pri čemer bi gotovo trpela proizvodnja v podjetjih, zadrugah, na kmetijah...

Posiljamo Vam protestno pismo in zahtevamo, da odstopite od načrta. Nikar ne motite ljudi pri delu... Zdi se nam, da so Vaše manifestacije odveč in računamo, da se boste v tem dejstvu sprizanjili.

Radgonska duhovnika pa se vtikata še v druge posele, ki jima po zakonu niso dovoljeni. Brez dovoljenja poučujeta v cerkvi verouk. Sla sta celo tako daleč, da popišeta vse one otroke, ki izostajajo od pouka.

Naše ljudstvo je dovolj močno, da jima prepreči razdiralno delo. V čigavem imenu sta se lotila posla? Znano nam je, da nimata potrebnih moralnih kvalitiet za opravljanje kathehetskih dolžnosti. Prav gotovo sta prišla navzkriž s programom Osvobodilne fronte in Ciril-Metodijskega društva, ki je edini zastopnik duhovnikov pred ljudsko državo.

Nemara veljajo te besede tudi vršilcu dolžnosti dekana gospodu Šešku iz Sv. Ane v Slovenskih goricah. On se je usodil, da protizakonito kontrolira napredek verouka v cerkvah. Najprej je seveda opravil na svojem pragu, potem pa je odšel v Benedikt, kjer je »baje« ocenil znanje učencev verskega pouka. Pripomniti je treba, da se je Šeško skregal z našimi zakoni, ki ne dovoljujejo poučevanja otrok brez oblastnega dovoljenja. Tega dovoljenja pa jim oblast ni izdala. Zakaj? Zato, ker so duhovniki iz Ane in Benedikta z dosedanjim zadržanjem dokazali, da jim niso mar pridobitve našega ljudstva.

Zdaj mlatijo, kmalu pa bodo odkupovali

Zadnje dneve preteklega tedna so v radgonskem okraju pričeli z mlatvičjo žitaric. Kmečke hiše in zadrage obiskuje 75 mlatiničarjev, ki so zadolženi, da čimprej opravijo svojo nalogo. Vsak mlatiničar ima določeno delovno področje in zadolženi za oddajo mlatiniške merice.

Letošnja mlatčev je marsikoga razočarala. Po nekaterih predelih sta deževje in toča povzročila občutno škodo, ki se šele zdaj pozna. Namesto čistega in debelega zrnja teče izpod mlatinic smetljivo, drobno in s semenjem zelišč pomešano žito. Zlasti rž se je slabo obnesla.

Pšenični in rženi vzorci izpod mlatinic kažejo na slabo kakovost letošnjega pridelka. Na radgonskem »Zitofundu« so se resno zamislili. Letošnje odkupne naloge bodo posebno težavne, kajti zahtevajo življenjsko delo pri prevzemu blaga od proizvajalcev. Razlikovati bo treba, kdo je pridelal slabo, kdo pa dobro žito. V dosednji odkupni praksi so dovolili največ 8 odst. primesi, letošnja analiza prvih količin pridelka pa je pokazala, da so odstotki mnogo višji, ponekod pa segajo celo do 50 odstotkov. Se nekaj hektolitrska teža pri rži znaša v normalnih razmerah 70 kg, letos pa so s pomočjo vzorcev ugotovili, da je za 6 kg manjša.

Takšno stanje narekuje potrebo, da se krajevni ljudski odbori temeljito pripravijo na odkupe. Napačno bi bilo,

čče bi posplošili gornje ugotovitve na vse pridelovalce žita. Nasprotno! Imamo kmete, ki so pridelali normalne količine žita, torej niso pri nizkem hektarskem donosu. Potemtakem bo treba trezno presoditi, kje je potrebno popustiti. Vsekakor pa ne bomo zanemarjali borbe proti redkim špekulantom, ki bi se z izgovorom na slabo letino izogibali odkupnim obveznostim.

Priloge na odkup razmeroma dobro napredujejo. S splošnim odkupom bodo začeli šele okoli 10. avgusta t. l. Zakaj? — Revizije okrajnega odkupnega načrta, kakor tudi načrta KLO — bodo nekoliko podaljšale začetni odkupni rok. Letošnji pridelek je vlažen in ne kaže, da bi ga takoj izpred mlatinic odkupovali. Na vse to računajo odkupni organi.

Poslovalnica »Zitofonda« bo odkupovala pridelek preko komisionarjev, t. j. devetih kmetijskih zadrug. Zadrage bodo po krajevnih ljudskih odborih zbirale žito in ga plačevale kmetom. S tem jih bodo razbremenile dolgih voženj na odkupne centre. Vsakodnevno odkupljene količine žita bo poslovalnica sproti zbirala po terenu in jih odpremljala v centralna skladišča. S tremi kamioni bodo teren popolnoma obvladali. Edino v oddaljenem Cmureku bodo žito vskladiščili za krajšo dobo v zadrugo skladišče. Zadrage so že dobile tehnična navodila za odkup, kakor tudi sredstva in potrebne embalažo

MARSAL PETAIN UMRL

Na otoku Ile de Feu je umrl bivši francoski maršal Philippe Petain, ki je bil prvotno obsojen na smrt zaradi sodelovanja z Nemci in mu je De Gaulle pozneje zmanjšal kazen na dosmrtno ječo.

Praznik vstaje na Hrvaškem, v Bosni in Hercegovini Nepoštenjaki in ukraden milijon

27. julija je slavila LR Hrvatska in LR Bosna in Hercegovina deseto obletnico vstaje. V večjih mestih obeh republik so bile slavnosti ob tem velikem zgodovinskem prazniku. Maršal Tito se slavnosti v Zagrebu sicer ni udeležil, pač pa je poslal čestitke hrvatskemu ljudstvu. Udeležil pa se je slavnosti v večjih krajih LR Bosne in Hercegovine, kjer je imel tudi govore. Tako je obiskal Bosansko Krajino in govoril v Knežicah nad Kozaro, v Bi-

haču, Bosanski Krupci in v Bosanskem Novem. V Bihaču se je maršal Tito v kratkem zahvalil zbranemu ljudstvu za topele sprejem. Omenil je, da naše vodstvo ni našlo opore in odobravanja voditeljev SZ, ko je ustanovilo v Bihaču AVNOJ, ki je bil dejansko prvi korak k upostavitvi resnične ljudske oblasti in vrhovnega vodstva. Naj govore naši sovražniki kaj hočejo, mi bomo gradili socializem v naši državi in ga tudi zgradili.

Nedavno smo brali v »Ljudskem glasu« o minirnih okrajnega mlina v M. Soboti in o tavnih splošno ljudskega premoženja, ki so jih ti ljudje izvršili. Ne bo torej nikomur čudno, če tudi sedaj spregovorimo o ljudeh, ki si prav tako, ali pa še bolj, zaslužijo, da jim odkažemo skromni kotiček v našem časopisu. Govorili bomo namreč o brezdušnih, Savel Stefanu, Erjavcu Jožetu, Karas Ani in Znidaršiču Antonu, ki jim je bil zaupan odkup poljskih pridelkov v M. Soboti.

Kot prvega po tavnih je vsekakor omeniti bivšega ravnatelja odkupnega podjetja Savel Stefan. Po brezobzirnosti in predrznosti s katero je poverjal splošno premoženje, ga je v vsakem pogledu uvrstiti med tatove velikega kova. Preiskovalni postopek je dognal in obdolženemu Savlu dokazal poverbe v gotovini cca 1.100.000 din, kar pa še ni vse. Poverbe je v glavnem vršil sporazum z Znidaršiču Antonom, nabavljacem pri podjetju Prehrana v Ljubljani. Savel je Znidaršiču kratkoma prodal žito, pri čemer je denar mirno odvajal, vendar ne v blagajno podjetja, marveč redno v svoj žep. Tako je Znidaršiču prodal več tovornih avtomobilov žita z zaslužbo od 150 do 200 tisoč dinarjev. Istega preizkušnega načina prodaje se je Savel posluževal tudi pri Strausu, nabavljacu rudniškega magazina v Trbovljah. Tudi njemu je Savel prodal nekaj kamionov žita in ostalih poljskih pridelkov, toda s to razliko, da je izkupiček za 1 avtomobil žita v iznosu 209.000 dinarjev veličavno poklonil obdolženi Karas Ani, v katero je mimogrede omenjeno imel veliko zaupanje, saj je z njegovimi poverbami bila v detajle seznanjena. Ni torej čudno, če ji je za tajno sočustvovanje odstopil »borih« 209.000 dinarjev, saj je bila pri gradnji nove hiše res v denarni stiski. Iz te stiske ji je pomagal tudi z gradbenim materialom, ki je bil namenjen za gradnjo skladišča pri Odkupnem podjetju in sicer ji je poklonil 1000 kg cementsa, nekaj voz zidne in strešne opeke, povrhu tega pa še 23.000 dinarjev.

Vsi ti obdolženci, ki so škodljivo delovanje pojačali, predvsem v lanskem letu, ko se je naše delovno ljudstvo borilo s posledicami suše in je bilo pomankanje prav žita občutno ter je njih krivda pred delovnimi kmeti in delavci ogromna, se bodo morali za ta kazniva dejanja zagovarjati pred sodiščem.

Pogajanja za premirje na Koreji

Po prekinjenih pogajanjih v Kešongu so 25. julija začeli s ponovnimi pogajanja za premirje na Koreji. Pogajanja so vsaj v toliko uspele, da so se predstavnik združenega poveljstva in severnokorejski in kitajski predstavniki končno le sporazumeli o dnevnem redu vojaške konference za premirje na Koreji. Sporazum obsega sledeče točke dnevnega reda: Sprejem dnevnega reda; določitev vojne razmejivne črte med obema borečima se strankama, da upostavita razorožitveno cono kot osnovni pogoj za prenehanje sovražnosti; konkretne sporazume za prenehanje sovražnosti in premirje, kakor tudi sestavo in pristojnost nadzornih organov, ki bodo uresničevali pogoje

za prenehanje sovražnosti in premirja; sporazum o vojnih ujetnikih in pripočila vladam zainteresiranih držav obeh strank. — Pri nadaljnjem pogajanju o premirju se nasproti stranki nikakor nista mogli zediniti o bodoči razmejivni črti. Združeno poveljstvo se namreč zavzema za razmejivne področje, ki bi potekalo v glavnem ob sedanji bojni črti, medtem ko severnokorejska in kitajska delegacija zahtevata upostavitve razmejivne cone ob 38. vzporedniku. — Ves čas pogajanj so bile na korejski fronti manjše bitke. Ves čas pa združeno poveljstvo močno bombardira važnejše kitajske in severnokorejske vojaške objekte in zbiranje sovražnih čet.

Vsi ti obdolženci, ki so škodljivo delovanje pojačali, predvsem v lanskem letu, ko se je naše delovno ljudstvo borilo s posledicami suše in je bilo pomankanje prav žita občutno ter je njih krivda pred delovnimi kmeti in delavci ogromna, se bodo morali za ta kazniva dejanja zagovarjati pred sodiščem.

Vsi ti obdolženci, ki so škodljivo delovanje pojačali, predvsem v lanskem letu, ko se je naše delovno ljudstvo borilo s posledicami suše in je bilo pomankanje prav žita občutno ter je njih krivda pred delovnimi kmeti in delavci ogromna, se bodo morali za ta kazniva dejanja zagovarjati pred sodiščem.

Vsi ti obdolženci, ki so škodljivo delovanje pojačali, predvsem v lanskem letu, ko se je naše delovno ljudstvo borilo s posledicami suše in je bilo pomankanje prav žita občutno ter je njih krivda pred delovnimi kmeti in delavci ogromna, se bodo morali za ta kazniva dejanja zagovarjati pred sodiščem.

Napetost okrog perzijske nafte popušča

Posebni odposlanec predsednika ZDA Trumana, Avarrell Harriman, je dosegel znatne uspehe v sporu med Perzijo in anglo-iransko petrolejsko družbo. Harriman je perzijski vladi predlog za ustanovitev dveh družb, ki bi delali na izkoriščanju perzijske petrolejske industrije. Prva bi bila čisto perzijska in bi nadzorovala proizvodnjo petroleja, druga perzijsko-ameriško-britanska pa bi prodajala petrolejske proizvode. Perzijska vlada je nato poslala Veliki

Britaniji nov predlog za rešitev petrolejskega spora. Po tem predlogu naj bi vlada Velike Britanije poslala v Teheran svojega zastopnika, ki bi vodil pogajanja z najvišjimi perzijskimi funkcionarji. Vlada Velike Britanije je zaradi tega novega perzijskega predloga takoj sklicala izredno sejo. Kmalu nato pa je odpoval v London Harriman, da se posvetuje z britansko vlado o novih perzijskih predlogih.

Vsi ti obdolženci, ki so škodljivo delovanje pojačali, predvsem v lanskem letu, ko se je naše delovno ljudstvo borilo s posledicami suše in je bilo pomankanje prav žita občutno ter je njih krivda pred delovnimi kmeti in delavci ogromna, se bodo morali za ta kazniva dejanja zagovarjati pred sodiščem.

V Obmurju so po žetvi in mlačvi

preorali že 30 odstotkov strniščne površine

Ameriška vojaška pomoč Evropi

Ameriški vojni minister Marshall je izjavil, da bodo zahodnoevropske države storile vse, da bodo 90 dni po morebitnem izbruhu vojne lahko postavile 5 milijonov oboroženih mož v prvo bojno črto. Obenem je Marshall dejal, da nameravajo ZDA do leta 1952 poslati v Evropo 400.000 vojakov. Od marca lani do junija letos pa so ZDA poslale svojim prekomorskim zaveznikom 1600 ladij vojaške opreme. Skupna vrednost ameriške pomoči znaša več kot milijardo dolarjev.

V Bolgariji se razvija oborožen odpor

V Bolgariji se zadnje čase čedalje bolj razvija oborožen odpor proti surovemu nasilju satelitske vlade v Sofiji. Bolgarski rodoljubi nikakor nečje dovoliti izvoz žita v SZ. Kmetje prav tako tudi nečje pospravljati pridelke, tako da je vmes posegla že vojska, ki kmete s silo pripravlja do tega, da žanjejo. Ukrepi bolgarskih oblasti zadevajo na čedalje močnejši in organizirani upor prebivalstva. Zaradi požiganja žita na njivah, odpora proti odkupu in vsakodnevnih sabažah ni bil izpolnjen plan izvoza žitaric v SZ.

Vsi ti obdolženci, ki so škodljivo delovanje pojačali, predvsem v lanskem letu, ko se je naše delovno ljudstvo borilo s posledicami suše in je bilo pomankanje prav žita občutno ter je njih krivda pred delovnimi kmeti in delavci ogromna, se bodo morali za ta kazniva dejanja zagovarjati pred sodiščem.

Si je res tov. Velnar sam odmeril dohodnino?

V prejšnji številki »Ljudskega glasa« je tov. Velnar poizkusil izpodbiti trditve, da si on ni odmeril dohodnine. Ravnotako je smešna njegova trditev, da ni dejal: »Katera svinja je to naredila, marveč: »Katero tele je moglo tako zvišati za 100%«. To se pravi, da ni »sinjček«, ampak vrat. Sicer pa je vseeno, ako se pove svinja ali tele. Mogoče je tole preimenovanje lepše in za nekateroga bolj žaljivo, kot prvo.

Pri dohodnini, kot pravi: »...da ni odmeril sam...«, pa odklanja njegovo trditev njegova lastnoročno podpisana davčna prijava. Iz nje je razvidno, da ima tov. Velnar le 70 arov goric. Vprašuje se pa tov. Velnarja, zakaj ni v svoji prijavi navedel še 40 arov gozda in 13 arov njive? Poleg tega pa je tov. Velnar v svojem pismu še nekaj izpustil. On opravičuje svoj nizki narodni dohodek s točo, ki mu je dvakrat pobila njegove gorice. V redu! — Toda, tov. Velnar ni navedel, da je za to

PRVA VAJENKA MIZARSKA STROKE V LJUTOMERSKEM OKRAJU

Slava Prelog, hčerka mizarja iz Borec, je pred kratkim postala vajenka v mizarski stroki. Ze iz rane mladosti ima to željo in zdaj bo kmalu uresničena. Pri okrajni obrtni zbornici v Ljutomeru je podpisala pogodbo in 24. julija je pričela življenje mizarskega vajenca.

Italija ima novo vlado

Alcide de Gasperi je sestavil svojo sedmo povojno vlado, v kateri je prevzel tudi zunanje ministrstvo. Bivši zunanji minister Sforza je zdaj minister brez listnice.

Rekordni pridelek

Ekonomija v Martjancih je letos pridelala na 50 arih 1600 kg oljne repice, kar da 3.200 kg na ha. Takega pridelka doslej še noben pridelovalec v Sloveniji ni dosegel. Ekonomija pa bo prejela za svoj pridelek 160 kg jedilnega olja in 240 kg tropin. Če računamo, da stane olje 400 dinarjev in tropine pa 30 dinarjev, tedaj vidimo, da je ta vzpodbuda vredna 71.000 dinarjev ali v hektarskem pridelku nad 150.000 din. Razen tega so se po tej njivi posejali proso, ki pa jim bo dalo normalen pridelek. Vsem pridelovalcem oljne repice pa priporočamo, da presežejo ta rekordni pridelek, saj bo v prihodnjem letu ugodnejše odkupovana.

Vsi ti obdolženci, ki so škodljivo delovanje pojačali, predvsem v lanskem letu, ko se je naše delovno ljudstvo borilo s posledicami suše in je bilo pomankanje prav žita občutno ter je njih krivda pred delovnimi kmeti in delavci ogromna, se bodo morali za ta kazniva dejanja zagovarjati pred sodiščem.

Močnejši je premagal slabšega

Predzadnje nedeljo popoldne je bila v Radgoni odigrana prijateljska nogometna tekma med enajstoročnega domačega »Elana« in moštvo »Bratstva« iz Apač.

Gosti so pokazali nepovezane igre, brez točnega podajanja žoge. Bili so v slabi kondiciji in tehnično mnogo slabši od domačinov. Oba polčasa igre sta veljala domačinom, ki so zlahka premagali gostujoče moštvo s končnim rezultatom 11:2 (7:0).

Igro je sodil tov. Sušec Janko iz Radgone. -ks.

NA KOGU

Tudi na Kogu so proslavili Dan vstaje s primerno proslavo, katero je priredil krajevni odbor Zveze borcev. Program je izvedla šolska mladina v sodelovanju z ostalo mladino. Lovci so izstrelili v čast padlim pet častnih salv.

Kulturno življenje v Ljutomeru

Pred dvema tednoma sem prisostvoval občnemu zboru članov Ljutomerskega SKUD, na katerem je vodstvo poročalo o društvenih uspehih v pretekli delovni sezoni. Izpolnjuje svojo dolžnost do društva, se bom na kratko pomudil pri skupnem obračunu. Sicer pa je to želja članov, ki so mi dali svoje delovne podatke. Jaz se tega zdajle lotem. Kar na dan z besedo!

Cepprav so na zboru govorili največ o težavah dramske skupine, je pa resnica, da se je uvrstila med najbolj delavne sekcije društva, ki jo Ljutomerčani že dobro poznajo. Pa ne samo meščani, tudi podeželski ljudje!

Ze lani septembra je sekcija uprizorila Kranjčev dramo »Pot do zločina«. Z njo je štirikrat nastopila pred publiko gledalcev. Nekako v sredini sezone je postavila na oder Jurčičev »Desetega brata« in ga šestkrat v Ljutomeru ponovila. Mislim, da izrekam sodbu publike, ko trdim, da je bil »Deseti brat« najbolj posrečena dramska stvaritev v preteklem obdobju. Vsa udeležba gledalcev to potrjuje. Za svoj uspeh lahko štejejo tudi uprizoritev Zizkove drame: »Miklova Zala«, ki je doživela premiero na Dan OF, potem pa so jo na željo publike še petkrat ponovili. Izkupiček od zadnje priredit-

ve so člani sekcije poslali odboru za pomoč tržaškim Slovincem, ki gradijo svoj kulturni dom.

Tovariš Stopar Slavko se je vztrajno trudil pri režiji vseh uprizorjenih dram. Režiser brez dobrih igralcev ne pomeni ničesar! No, tudi to je našel v osebah Batista Stenka, Zagar Janeza, Senčar Slavka, Trbežan Pavle in Vilar Vena, ki so bili glavni »junaki« na odru.

Na kratko: 64 nastopajočih igralcev je na 92 vajah prispevalo preko 9000 prostovoljnih ur. Mar ni to očiten dokaz, da so se igralci na nastope poštvalno pripravljali? Na odru so dobili plačilo v dobro podanih vlogah, od gledalcev, ki so nepristransko ocenili posamezne odrske »junake« in jih tudi nagradili s ploskanjem. To je najbolj sigurno kazalo uspehov dramske sekcije.

dobil pohvalno diplomo od republiškega odbora Ljudske presvete, ter se je z 87 točkami uvrstil med štiri vodilne orkestre v Sloveniji. Tudi godbeniki so prejeli zaslužno diplomo.

Orkester je nastopal v 15-članski zasedbi, opravil je v pretekli sezoni na 2400 prostovoljnih ur. Pred publiko je osmerkat nastopil, štirikrat celo s samostojnim koncerti.

24 godbenikov je zapisalo med svoje uspehe 2880 prostovoljnih ur in 19 nastopov. Petkrat so nastopili z ostalimi sekcijami, štirikrat pa samostojno. Zadnje prireditve so namenili tržaškim Slovincem.

V teh uspehih je skrita požrtvovalnost članov sekcije, zlasti se godbenikov, ki so vsak teden redno orihajali na vaje. Niso se ustrašili dežja in sivega vremena, prišli so iz Cezanjevca, Lukavec, Gresovčeka in drugih krajev. Društvena disciplina jim je olajšala kolektivno življenje, jim prinesla uspehe. Na občnem zboru smo slišali ime Senčarja, Potočnikova mamo in ostale? Mladina je poklicana, da se ob zgledeh starejših pevcev kultivira in nadomesti one tovariše, ki zdaj kljub bolezni in starosti še vedno prihajajo na vaje, ter posredujejo slovensko pesem našemu ljudstvu. Ne zadostuje, da gledamo v poznanem mladinskem zboru bodoči društveni naraščaj, ker odhajajo večina dijakov na višje šole, torej zapuščajo svoj rodni kraj.

GLASBENA SEKCIJA DVAKRAT POHVALJENA

Godbeniki in člani orkestra so letoš tekmovali v okrajnem in republiškem merilu. Rezultati tekmovanja so pričljivi in govorijo v prid kolektiva ki je zmogel večje število kakovostnih produkcij. Orkester je v uspešnem tekmovanju v počastitev 10 obletnice OF

kakovostnem pogledu vidno nazreoval, ter se uvrstil med najboljše mladinske zборе v republikli. Je »astnik pohvalne diplome.

Odrasli pevci imajo za seboj 2005 prostovoljnih ur, prebitih pri pevskih vajah. Naštudirali so 21 pesmi, med katerimi prevladujejo umetne. Na številnih proslavah in prireditvah sta oba zbora devetkrat nastopila, udeležila pa sta se tudi okrajnega tekmovanja pevskih zborov, ki so jima priznali vidno mesto.

Najmlajše po delovni dobi je recitacijska skupina, ki se je šele v sredini sezone pričela gibati, seveda samo s štirimi člani. Prijavljenec je obo štiri najst, vendar je večina na svojo dolžnost pozabila. Sekcija je pod voštvo tov. Pelanove nastopila na šestih proslavah. V pridnosti se je posebno izkazala mlada recitatorka Rožmanova, kateri je društveni odbor izrekel pohvalo.

USPEHI ... KAJ PA SLABOSTI?

V društvu se obetajo nekateri organizacijski ukrepi, ki bodo približali kulturo množici delavcev in frontovcev. SKUD se bo preimenoval v KUD, kar narekuje potreba po širšem kulturnem udeleževanju in izobraževanju vseh zainteresiranih ljudi. Sicer pa se v sekcijah tudi dosedaj pomagali frontovci,

S kaznijo so pretili graditeljem mladinske proge

Našim ljudem je znano, do so množične organizacije prostovoljna zbirališča državljanov, ki se potegujejo za čimprejšnjo izvršitev petletnega plana. Znano je tudi, da temeljijo na principu prostovoljnosti vse delovne akcije, ki jih izvajajo množične organizacije s svojim članstvom. Torej: članstvo in aktivno sodelovanje v množičnih organizacijah je plod zavesti državljanov, ki se je odločil za pot napredka.

Tako je z demokratično prostovoljnostjo v množičnih organizacijah. Na žalost ugotavljamo, da to načelo pone-

kod napačno tolmačijo. Intenzivno politično pojasnjevanje in delo med članstvom zamenjajo z administrativnimi ukrepi in metodami. V ozadju dogajanja je navadno birokrat, ki vidi v pismenem dekretu edino sredstvo mobilizacije množic za prostovoljno delo in druge akcije. Ali je takšen način dela pravičen? Brez dvoma, da je v nasprotju s programom Fronte in ostalih organizacij in vzbujta med članstvom upravičeno nerazpoloženje.

Oglejmo si takšen dekret!

STAB MDB ZA GRADNJO PROGE
Doboj—Banja Luka
V LJUTOMERU

Ljutomer, dne 3. VII. 1951

Tov. ZVER Franc, Bučevci.

Obveščamo Te, da je v nedeljo dne 8. julija 1951 odhod prve ljutomerske mladinske brigade na progo Doboj—Banja Luka. Zbor brigade bo ob 8. uri dopoldne pred OK LMS v Ljutomeru. V ta namen Te pozivamo, da se kot prijavljenec oziroma udeleženec zbora in točno, ker bomo v nasprotnem slučaju podvzeli nujne mere. Brigada bo imela skupno hrano. Odpotuje v nedeljo z dopoldanskim vlakom. Da ne bi umazali imena, ki ga bo nosila brigada, molči, da se zbora disciplinirano udeležijo. Po zboru se bomo lahko pogovorili o evan- geljskih težavah. S seboj prinesi: kovček, pribor za čiščenje, umivanje in britje ter jedilni pribor. Po možnosti vzemi s seboj odločno, pisano: pribor, instrumente, knjige in še morda kakšno lučnico. Ostalo bo poskrbela brigada. Ki o na svečan način zapustila Ljutomer. Mladinska brigada, da ne ostane mladina izven svoje dolžnosti, ker je to letos prva brigada. Najpomembna stvar, da ne ostane mladina izven svoje dolžnosti, ker je to letos prva brigada. Na delovnem mestu za upravičeno odsotnost. Vsi, ki se zbora ne bi pravčasno udeležili, bodo poslani pod kazenski postopek in bodo za nadaljnje posledice sami odgovarjali.

Smrt fašizmu — svoboda narodu!

Zig: OK LMS Ljutomer Za komandanta MDB: Klemenčič Marko, i. r.

Mar ne tiči v tem »diktatorskem« pozivu osnovni vzrok, da je od 123 prijaviteljev odšlo na progo le 49 mladincev? Poseben komentar pismu ni potreben, ker so ga bralci sami prečitali.

Gornje pismo očitno dokazuje, da se je vgnezdila v avtorjevo poslovanje birokracija, s katero tudi tokrat ni prodril med mladino. Ali se lahko govorimo o načelu prostovoljnosti, ko titamo gornje pismo? Nikakakor! Pohvalimo lahko one mladince, ki so zavestno odšli na progo, ne menet se za avtorjeve grozilne besede. Posamezniki pa so ostali doma, ker jim pismo ni bilo všeč. Mislimo na žrtve birokratskega »razreznega plana«, ki so ga pred dobrim mesecem poslali na vodstva podeželskih aktivov. Mnogo več niso storili. Menda zato, ker je politično delo mnogo težje do pisarniškega. Da! Ko si že v krogu kmečkih mladincev, zlahka ne gre. Avtor vabila se je pač domislil, da je papirnata ofenziva mnogo

lažja, ni se pa vprašal, koliko uspeha bo rodila. Naposled so »nujne« mere s »kazenskim postopkom« vred le ogledalo slabega mladinskega voditelja, ki je izgubil zvezo s svojo mladino.

Avtor je verjetno tudi samovoljno, kajti težko je verjeti, da bi se mladinski komite s takšnim ravnanjem strinjali ali pa ga celo odobrili. Gornji primer pa tudi kaže, kakšno naj ne bo delo množičnih organizacij, ki mobilizirajo svoje članstvo za prostovoljne akcije. Le-te naj bodo v resnici »prostovoljne«.

Kaj, ko bi zamenjali grozilne besede s političnim pojasnjevanjem naših mladincev? — Več uspeha bi imeli, kajti naša mladina je pripravljena, da pomaga ljudstvu pri graditvi socializma. Za to imamo dokaze, saj je doslej zmagovala s tovarštvom in SKOJ-evsko zavestjo. Niso ji potrebni pismeni dekreti, temveč tovariški nasveti in napotki.

Mar ni to njena slavna preteklost pokazala?

-ks

Kako je z ljutomersko klavnico?

Pet let govorjenja in diskusij. Vsi oblastni organi so se strinjali, da je gradnja mestne klavnice nujno potrebna, toda do praktičnih sklepov in dejanj ni prišlo. Sledila je poznana intervencija. Sanitarna inspekcija pri okrajnem ljudskem odboru je izdala odločbo, da je sedanja klavnica neprimerna za obrat. Skratka: ne odgovarja higiensko-zdravstvenim predpisom. Tudi ta opomin je ostal glas vpijočega v puščavi. Odločba je romala v predal, več pa se ni zgodilo.

Ne pozabljamo, da so volivci razočarani nad takšnim početjem. Da pade kakšna klavna kritika, je povsem razumljivo. Kar prislunihno ljutomerskim gospodinjam, ki z grenkimi občutki zapuščajo mesnice. Verjemite, da večkrat upravičeno kritizirajo.

Mesnica na Vregovem dvorišču je vse prej kot čista in sposobna za obratovanje. Ne mislimo na njenordgovdovnje. Ne mislimo na njeno notranjost, marveč na neposredno okolico. Kdo je največji prenašalec bolezni? Muhel! Te pa v rojih zborujejo na gnojšču, ki je polno gnojnice in drugih smrdečih odpadkov. Se sreča, da gnojnica ni prestopila bregov in se razlila po bližnji cesti. Klavnica je oddaljena od gnojšču samo za par metrov, poleg nje pa so živalski hlevi. Gnojnica iz hlevov nima odtoka in v dvoriščni jami svobodno izhlapeva v zrak. Pomislite! Pred klavnico, kjer pripravljajo človeško hrano. Pribijmo še to, da prostori niso higiensko opremljeni in ne ustrezajo potrebam, ki bodo čedalje večje. Torej je tudi s kapaciteto narobe. Nič boljše ni pri Vaupotiču, kjer delajo mesarji pod provizorijem — nekakšno

šupo. Tudi tod imajo muhe prost vstop do mesa.

Ljutomerčani upravičeno kritizirajo na počasno pripravo gradnje ali preureditev mestne klavnice. Kdo jih bo lahko prepričal, da so stalne reorganizacije podjetij temu krivice? Vemo tudi, da je z investicijami težko. Toda vse to ne odtehta vprašanja volivcev: »Kdaj bo klavnica zgrajena?« Naravnost strahotno je, da imajo na podeželju odgovarjajoče klavnice, v Ljutomeru pa že pet let nanje čakamo, seveda s tihim upanjem, da nam bo morda druga petletka ustregla. S to ljudsko željo naj računajo odgovorni možje, pa bo prišla gradnja klavnice na prvo mesto v mestni gradbeni dejavnosti. Prepričani smo, da so tudi investicije dosegljivše, če gre za tako važno gradnjo, od katere zavisi zdravje naših delovnih ljudi.

ks

Gomila vas vabi!

Na tromeji okrajev Ljutomer, Radgona in Ptuj je grit Gomila, središče Prlekije in poznana izletna točka, kjer se vsako leto zbirajo izletniki in planinci.

V nedeljo, 5. t. m. bo na tem gričku enajsti turistični dan, ki ga organizira domače turistično društvo. Prireditve se prične ob 13. uri popoldne. Na sporedu so slavnostni govori, nastopi kulturnih skupin, šaljive točke, tekmovanja godbenikov, pevcev in fizikulturnikov. Tudi ljubiteljem priške kaplice bo ustreženo. Na vinski razstavi bodo lahko poskusili priznana sortna vina.

Ljubitelji narave in planinci! Obiščite priško turistično postojanko, kjer se vam obeta solidna postrežba in obilo tovariškega razvedrila.

ks.

KAKO PA LJUTOMERCANI POMAGAJO DRUŠTVU?

Povedali smo že, da postaja društvo kulturna lastnina vseh ljutomerskih prebivalcev. V njihovih rokah je torej prosvetljevanje ljudi. To ne pomeni, da bo društvo monopoliziralo vse kulturno življenje. Nasprotno! Pomagalo bo vsakomur, da se izobražuje.

V preteklosti smo imeli primere, da so posamezne sindikalne podružnice na lastno pest prirejale nastope. To je bil sicer pozitiven pojav v podružnicah, ki so težile k vzgoji svojega članstva, vendar pa sta ob takšnih nastopih trpela kakovost in izbor predvajanih del. V sindikalni podružnici ljutomerskega jesno-industrijskega podjetja so v enem letu priredili štiri dramske nastope. Uprizorili so »Tri pičke«, »Teško uros«, »Raztrgance« in »Verigo«. V kolektivni se 16 delavcev udeležuje v kulturno-prosvetnem delu. V teh časih bo društvo našlo svoje pomočnike, če jih

„Črni križ pri Hrastovcu“

Naslov igre, ki jo je v pretekli sezoni igral dramski odsek v Ključarovcih pri Ormožu, gotovo ne pove tistemu, ki ne pozna istoimenske zgodovinske povesti, za kaj pravzaprav gre. »Črni križ pri Hrastovcu« je zgodovinska drama, ki obravnava presenetljivo podobno isto temo kot »Celjski grofje« oz. »Veronica Deseniška«. Tu si stojita nasproti hrastovska »gospa baronica« Margareta Herberstein in Agata iz Straleka, ki postane žrtve ohole baronice in njenega oskrbnika Trenaka, ter umre pod krvnikovno sekiro kot čarovnica, ker si je upala ljubiti sina gospe baronice, Friderika Herbersteina.

Seveda je dramaturška obdelava te zgodovinske povesti slaba in še zdaleč ne dosega vrednosti »Celjskih grofov«, kar pa bi spretni režiser kaj lahko izpopolnil in popravil, česar pa se tovariš iz Ključarovcev menda ni upal lotiti. Povrh tega pa je posamezne kreacije usmeril popolnoma nepravilno, tako da je na primer oskrbnik Trenak, ki bi moral prikazati zvitega, preračunljivega, pohotnega samoljubneža, podal v svojih preveliki vnemi dobrodušnega šaljivca, kakršne srečamo v Shakespearovih komedijah — kar je gotovo veliko nasprotje z njegovimi dejanji.

Kot nekakšna »bela vrana« je prikazan župnik Oremus, ki izjavlja, »da je vera stvar vesti vsakega posameznika« in ga zato grofica preganja, vendar pa menda bolj zato, ker je delal proti nje-

nim načrtom, kakor pa zaradi vere. Sploh pa je bila njegova vloga podana preveč pristransko, kjer bi morala dobiti poudarek in preveč izstopa in v mestih, kjer to ne bi bilo potrebno. Tudi to je v glavnem napaka režije.

Grofica Margareta, njen sin Friderik in Agata so bili podani precej dobro, posebno »gospa baronica« je pokazala dokaj prepričljivo svoje aristokratsko mišljenje in prezir do nižjih od sebe. Skrajno neprimerno in neokusno pa je bila postavljena »prijana« tržanka. Sicer pa se pianec nikoli ne opoteka po taktu: dva koraka naprej, tri korake nazaj, kakor plesalec.

Scena ni bila v skladu s kostumi, kar je ustvarjalo nesorazmerje in se zato gledalec ni mogel živjeti v dogajanje na odru.

Kakor je bilo že rečeno, se režiser ni poglobil v vsebino igre same, ter ni pravilno usmeril in poudaril pozitivnih idej, ki jih je v delu samem precej, čeprav prevladuje nasprotna, rekel bi malomeščanska miselnost ideološko usmerjenega pisatelja. Tako se odigra vsa drama bolj v smislu »krščanskega« boja proti krivoverstvu, kakor pa v sporu in borbi med srednjeveškimi aristokratskih dospostvom na eni in obubožanim a naprednejšim domačim slojem na drugi strani. In prav v tem pogledu drama ni dosegla svojega namena.

-dž

„Odkopujemo dnevno sveže rake“

Dnevna cena za rake v svežem stanju 50 din za kg! Morda ne boste verjeli. Pa je res! Takšen napis imajo v kmetijski zadrugi v Prosenjakovcih. Clovček pogleda po hribovitem svetu in se začudi »odkud to rake?« Poslovodja pa pride kar na dan s številkami: Zadruga je v zadnjih dneh odposlala v Ljubljano nad 100 kg rakov, ki so jih navlovi domačini v domačih potokih. Odkar v Prosenjakovcih samostojno gospodarijo, so že marsikaj izvrtali. Nekaj zadržnikov je prišlo na misel, da bi bilo dobro kje vprašati o prodaji rakov. Teh so namreč polni potokli! Napisali so dopis na »Ribarstvo« v Ljubljano in povprašali zastran prodaje. Sporočili so jim, da rake prevzamejo, toda le pravilno zapakane in žive. Nastale so težave. Prosenjakov-

čani nimajo najboljših prometnih sredstev, pa tudi rakov še niso prodajali. Pa tudi to so rešili. Prejeli so točna navodila, kako se rake pakirajo in kako jih je treba odpravljati. Od tedaj je odromalo že več zabojev. Vsi odposlani raki so prispeli na mesto živi, tako da pri kupčiji ni težav. Ker je cena ugodna, so se odločili, da bodo odslej odposiljali redno tedensko do 100 kg rakov. Tako so si zagisurali z malo dobre volje — stalni zaslužek!

— — —

ŠESTLETNI OTROK JE NASTRADAL

Pred kratkim se je v Ljutomeru zgodila prometna nesreča, ki je zahtevala človeško življenje.

Kolesarko Znidaričevo iz Podgradja, ki je s svojo 6-letno hčerko Marto pravilno vozila po desni strani Ormoške ceste, je pri ljutomerski opekarni dohitel tovorni kamion VOZ »Zelzne dveri«. Upravljal ga je vozač Gunjak Franc.

Pred opekarno je kamion prehitel Znidaričevo in z opozorilnim znakom zavil v desno na dvorišče opekarnice. Pri zavoju se je Znidaričeva zelo približala kamionu, vendar ni zmanjšala brzine, ker je imela na dvokolesu pokvarjeno zavoro. V zadnjem trenutku, ko se je umikala na levo stran ceste — je padla s kolesa pod kamion njena hčerka Marta, ki je pod težo kolesa smrtno končala. Marija se je na nepoškodovanem kolesu izognila nesreči, ki je terjala hčerkino življenje.

Preiskovalni organi so ugotovili, da ni dejanskega krivca prometne nesreče. Vse kaže, da je vzrok nesreče v pokvarjeni zavori na dvokolesu Znidaričeve.

-ks

Strele je treščila v poslopje

Predzadnji ponedeljek je ob 19,30 uri udarila strela v poslopje srednje kmetice Klobasa Terezija na Ražen vrhu šte. 39. Povzročila je občutno gospodarsko škodo.

Ognjeni zublje je planil skozi slamnato streho gospodarskega poslopja v hlev med živino. Ubil je dve kravi in telico, uničil gospodarsko poslopje s 5000 kg sena in drobnim inventarjem. Bližnji vaščani so rešili mnogo gospodarskega inventarja, svinje in vole. Na kraj požara so prihiteli gasilci iz Sv. Ane v Slov. goricah, omejili požar in rešili pred uničenjem stanovanjsko poslopje s prešo.

Nenadni požar je povzročil polmilijsko škodo. Oškodovanca si bo le delno pomagala s 40.000 dinarji zavarovalnice.

ks.

DVA MLADENICA STA SE V MREŽO UJELA

Zgodilo se je 6. julija v popoldanskih urah. 18-letna fanta Spur Anton in Stojko Jože iz Mote sta iz grmovja budno opazovala prostor pred poslopjem Spur Marte iz motovške vasi. Kmalu sta zapazila domačine, ki so odhajali na polje! Na noge! Že sta brskala po mestu, kamor so domačini skrili ključ od vežnih vrat. Zaškripala je ključavnica...

Dobesedno povedano — odnesla sta vse, kar jima je prišlo pod roko. Dva polna kovčka robe: perilo, moške in ženske obleke, 5 parov čevljev, žepne in zapestne ure, uhane in prstane, 2 litra vinske kaplice ter hlebec belega kruha.

Pospravila sta kruh in vino, drugo nista mogla. Preiskovalni organi so ju kaj kmalu izsledili in jima izprašali vest. Svoje dejanje sta mladeniča priznala in čakata, da jima sodišče pove zadnjo besedo.

-ks

STRELA JE RAZBILA ELEKTRIČNI DROG

V električni drog namenjen daljnovodu visoke napetosti 5000 voltov iz Ljutomera v Presiko, ki je stal petsto metrov od ljutomerskega postajališča, je udarila strela. Izolatorje z oporami in ves dvanajstmetrski drog je popolnoma razbita. S tem je rok, v katerem naj Presika dobi razsvetljavo, zopet podaljšan. Potrebno bo odločneje prijeti za delo, če hočemo, da bo elektrika kaj kmalu sijala tudi v Presiki.

V IVANJKOVCIH

Na predvečer dneva vstaje so se člani Zveze borcev in ostali državljanji zbrali ob tabornem ognju, na sam Dan vstaje pa je bil odkrit spomenik padlim talcem in uprizorjena igra »Talcii«.

Na pomoč!

12. avgusta bo gasilsko društvo iz Gradišča nastopilo v gasilskih vajah. Nastopa se bo udeležilo več gasilskih čet, med njimi tudi žene gasilke. Po vajah bo prosta zabava. Za jedajo in pijačo bo preskrbljeno.

Odbor.

Pevski zbor Štefana Kovača prične z rednimi vajami že v petek 3. avgusta in sicer zvečer ob 8. uri. Vabimo vse pevce in pevke, da se vaj zanesljivo udeležijo. Vabljeni so tudi oni, ki imajo mnogo veselja do društvenega udeleževanja in petja. Prijave sprejema tajništvo zbora pred vsako pevsko vajjo.

Prodaj »Wertheim blagajno (masivno), registrsko blagajno in avtomatsko tehnično »Florenz« do 10 kg nosilnosti s premakljivimi uteži. Na ogled vsak dan pri Hriši Mirko, Murska Sobota, Trg zmage 4.

Zadružnikom KDZ Boreci dajem v vednost, da ne vršim več predsedniških poslov ter ravnatoko preključim vse neresnične govorce, govornice v sosednjih vaseh. Koren Terezija, KDZ Boreci p. Križevci.

MESTNI KINO V MURSKI SOBOTT predvaja od 3. do 5. avgusta italijanski film: »Sanje s ceste« in od 7. do 8. avgusta avstrijski film: »Beli sen«.

Veliko tombolo

priredi Avto-moto grupa Križevci pri Ljutomeru dne 5. avgusta ob 14. uri popoldne pri zadružnem domu v Križevcih.

Glavni dobitki:

- 2000 komadov strešne opeke
- Novo žensko kolo
- Novo moško kolo
- Samska spalnica
- 2000 komadov zidne opeke
- Moška obleka
- Ročni vozček
- Plemenska svinja
- Sodček z vinom
10. Vreča moke
- Par trpeznih ženskih čevljev
- 2 kvad. metra drv za kurjavo
- In še nad 1000 komadov drugih dobitkov v vrednosti 300.000 dinarjev.

Po tomboli prosta zabava! Za odlično kapljico in dobra jedila preskrbljeno!

Cena tombolski karti 25 din

Vabi odbor

Sreča Vas čaka!

STRELSKA ZVEZA SLOVENIJE, DRUŽINA DOLNJI SLAVECI priredi 12. avgusta 1951 v Dolnjih Slavecih pri Forjančju na Travniku

VELIKO TOMBOLO

GLAVNI DOBITKI:

1. Motorno kolo	7. Foto aparat
2. Radio aparat	8. Zepna ura
3. Moško kolo	9. 2 prostorninska metra drv
4. Harmonika	10. Foto aparat
5. Štedilnik	11. 2 prašička
6. Zrebe	12. Ženski nizki čevlji

Zraven tega so še nad 250.000 d/narjev manjših dobitkov. Cena tombolski karti 35 din — Kupite jo lahko v vseh trafikah Murske Sobote in prodajalnah KZ soboškega okraja.

(Tombola, ki je bila najavljena za preložiti na 12. avgust.) 5. avgust se iz tehničnih zaprek

V dramski skupini delujejo večina ljudi, ki so v službenem razmerju močno obremenjeni s trenskim poslom. Samo to dejstvo je merilo požrtvovalnosti članstva, ki se zbira k vjam in skromno premaguje težave. Neurejen oder v kinodvorani jim povroča preglavice pri nastopih. Večkrat se zgodi, da morajo igralci postavljati kulise, kar podaljšuje odmore med dejanji, pa tudi negativno vpliva na nastopajoče. Seveda jim tudi kolis in drugih rekvizitov primanjkuje. Društveno vodstvo se je pravčasno odločilo za preureditev odra, ki bo grajen v sodobnem načrtu. V vidu imajo tudi shrambo za kulise (dosedaj so bile izpostavljene uničenju) in garderobo. Investicijski stroški bodo presegli vsoto 200.000 dinarjev.

Ker je zanimanje za dramatično usidrano med množico, mislijo na ustanovitev dveh dramskih skupin, katere bodo vodili najboljši igralci. V sekciji bo torej dovolj prostora za vse one, ki so voljni pomagati pri pozitivni dramskega dela. S časom pa računajo tudi na veseli teater. Pri zadnjih predstavah smo spoznali igralce, ki imajo smisel za komiko in šaljive vloge. Torej, tudi za smeh in razvedrilo bo naša društvo poskrbelo.

Godbeniki, zlasti podeželski — niso deležni tiste skrbi in pozornosti, ki jo zaslužijo. Zlasti one, ki prihajajo po več kilometrov daleč — bo treba občasno nagrajevati. Pred društvom pa je

bo znal pritegniti v svoj krog. Pa še eno! Podružnicam, ki bodo s članstvom množično udeležene v društvu, bo treba pomagati s prireditvami, ki bodo prirejane v njihovo korist. V reorganizaciji vidimo torej težnjo društvenega vodstva po kakovostnejših prireditvah, ki jih bo društvo tudi strokovno usmerjalo.

V Ljutomeru živijo ljudje, ki bi s svojim strokovnim znanjem lahko pomagali društvu. Tudi maloštevilni intelektualci so zašli na »stranpota«, pozabljajoč na društvo, ki jih iskreno vabi k sodelovanju. Rajši se ukvarjajo s kvartanjem ali posedanjem v hotelih. Pred dnevi mi je aktiven član zaupal, da pozna dva moža, ki se bolj ogrevata za alkohol, kot pa za društveno sodelovanje. Oba sta intelektualca, eden violinist, drugi pa izborni pevec — tenorist. Ali je potem čudno, če je pri zadnji prireditvi — namenjeni tržaskim Slovincem — ostalo mnogo sedežev praznih, čeprav so razprodali vse vstopnice? Pred neko koncertno prireditvijo je tovarišica iz društva stopila na okraj, kjer je ponudila vstopnice. Vidni uslužbenec so se opravičevali, da morajo zvečer na teren. Kakšen teren so si izbrali? V hotelu »Triglav«, kjer so jih po nastopu našli pri kvartanju godbeniki društva. Tudi nogometna tekma v Ljutomeru v času slavlja na Vrazovem domu ne daje klubu pečata kul-

turnosti, še manj pa razumevanja do tako pomembnega kulturnega dogodka v Prlekiji.

V sindikalni podružnici OLO se naj poglobijo v resolucijo našega partijskega vodstva o kulturno-prosvetnem delu. Resolucija predvideva dolžnosti partijskih in sindikalnih organizacij, ki so dolžne, da vzpodbujajo svoje člane h kulturnemu udeleževanju. Dosedanji uspehi v podružnici so dokaj skromni: od 110 uslužbenec je 10 aktivnih članov društva, ki sodelujejo v sekcijah. Pa tudi z društveno članarino so na slabšem. Približno tako je tudi v podružnicah Banke, OZKZ itd.

Naši čestarji jim lahko služijo za zgled. Plačujejo članarino, povrh tega pa so iz kulturno-prosvetnega sklada pri podružnici prispevali društvu 1600 dinarjev. Tudi železničarji so aktivni člani društva. V njegovo blagajno so letos poslali 3000 dinarjev. V podružnici okrajnega magazina imajo 15 aktivnih članov, 16 članov pa z denarno podporo pomaga društvu.

Lani je društvo prejelo dotacije od raznih oblastvenih in organizacijskih ustanov, letos pa dotiranje odpade. Vzdrževati se bo moralo s članarino in dohodki od prireditve. Če pomislimo, da je lani z dotacijami vred komaj krilo izdatke, lahko sklepamo, da nima lahke poti pred seboj.

Pred kratkim so pričeli z izdajanjem članskih izkaznic. Članarina za prvo polletje je pobrana. Lotili so se preureditve odra, ki bo že v septembru služil svojemu namenu. Delo bo zahtevalo mnogo denarnih izdatkov. Ker je sodobno urejen oder osnova za osamosvojitve društva, je dolžnost sindikalnih in frontnih organizacij, da pomagajo društvu z denarnimi prispevki. V skladu z kulturno dejavnost najdemo potrebne vsote, ki jih lahko sindikalne podružnice odstopijo društvu. Pa tudi podjetja razpolagajo z določenim odstotkom dobička, zakonito določenega v kulturne namene.

Občni zbor članov ljutomerskega KUD ni povsem uspel zaradi slabe udeležbe članov in ostalih zainteresiranih ljudi. Povabljeni so bili tudi zastopniki partijskih, sindikalnih in frontnih organizacij. Razen zastopnika Ljudske prosvete so vsi izostali. Ze to zadostuje, da se enkrat porečemo: v naših organizacijah je treba spremeniti odnos do kulturno-prosvetnega dela, pri čemer naj prednjačijo vsi člani Partije, katerih dolžnost je, da se borijo za idejno-politični vpliv v ljudsko prosvetnih organizacijah. V tem poslanstvu pa ne bodo uspeli brez aktivnega sodelovanja v naših društvih.

ks.

Kje je na svetu najbolj razvit šport

Nekoliko čudno zveni človeku, če čuje, da so na svetu najboljši športniki nasi severnjaki — Skandinavci. Skandinavci je velik polotok na severu Evrope in so na njem države Norveška, Švedska in Finska. To so tri države, ki so vse večje od Jugoslavije po svoji prostranosti, mnogo manjše pa so po številu prebivalstva. Tako ima Norveška le okoli 3 milijone prebivalstva, Švedska 7 milijonov in Finska 4 milijone.

Med najbolj razvitimi športi je na Skandinaviji gotovo smučarstvo. Tam skoraj ni človeka, ki ne bi smučal. Norvežani, Švedi in Finci zato tudi vedno odnesejo z vseh svetovnih tekmovalnih ne samo vsa prva mesta, temveč mnogokrat tudi vseh prvih deset mest. Norvežani imajo toliko odličnih smučarjev in smučark, da često ne vedo, koga bi poslali na prvenstveno tekmovalje Poleg športa v teh deželah pomeni smučarstvo tudi važno vlogo v prometu in — vojski. Ker je v teh krajih letno ponekod tudi šest mesecev sneg, ki zapade tudi po pet metrov na debelo in ker so v teh deželah zaradi naravnih pogojev zelo redke naselbine, so prav smučci najhitreje prometno sredstvo.

Druga zelo čislana panoga tod je nogomet. Jugoslovani se še spominjamo težke borbe naših nogometašev na zadnji olimpiadi v Londonu, kjer je naša državna reprezentanca kljub vsem naporom morala prepustiti prvo mesto Švedom. Prihodnje leto bodo spet olimpijske igre n sicer v finski prestolnici Helsinkih. Finci se že sedaj pripravljajo na te velike igre in so že uredili velik stadion za nad 50.000 gledalcev.

Goje pa naši severnjaki tudi vse druge panoge športa. Tod so doma dobri atleti, dobri boksarji, teniški igralci itd. Za Skandinavijo je značilno tudi to, da so vsa tekmovalna zelo dobro obiskana, da tod ljudje ne gledajo na šport in dosego uspehov skozi navijaška očala temveč so res nepristranski tekmovalci. A kar je najvažnejše: v teh krajih niso športniki le gotovi mestni ljudje, temveč skoraj vsak človek. Najlepši dokaz za to nam daje Finska, kjer je ob splošnem državnem tekmovalju v hoji brez posebne propagande sodelovalo eno nedeljo 2 milijona 200 tisoč ljudi, to se pravi 55% vseh prebivalcev.

Umetni dež

Ze večkrat smo čitali o poskusih znanstvenikov, da bi povzročili umetni dež. Take poskuse delajo tudi v Braziliji in to tako, da iz letal nasujejo na oblake najrazličnejših snovi. Na ta način povzročijo, da se izredno drobne kapljice oblakov združijo v večje kaplje, ki potem padajo kot dež na zemljo. Ob nekem poskusu je začelo deževati takoj, ali pa še nekaj ur zatem. Ko so nekega dne obsipali oblake v višini med 1500 do 2000 metrov, se je ulil tako močan dež, da je moral pilot zbežati iz območja, v katerem je povzročil dež. Pravijo, da se poskusi najbolj posredujejo zjutraj ali pa popoldne med četrto uro in sončnim zahodom.

UMETNI HRIB ZA PREIZKUŠNJO AVTOMOBILOV

Znana avtomobilska tvrdka Ford je na svoji preizkuševalni cesti zgradila 15 m visok hrib. Za njega zgradbo je uporabila žlindro, ki nastaja v Fordovih jeklnah. Na ta hrib je speljana ena cesta s 17-odstotnim naklonom, druga pa s 30-odstotnim naklonom. Na strminah preizkušajo vlek avtomobilskih motorjev.

NAŠA TRGOVSKA MORNARICA

Naša država kljub temu, da spada med pomorske države in da ima velika tradicijo plovbe po morju, ni imela nikoli močne trgovske mornarice. V stari Jugoslaviji sploh nismo imeli ladjedelniške industrije v pravem smislu besede. Petinideset manjših in večjih ladij smo podedovali od rajne Avstro-Ogrske, a kasneje je bilo kupljenih 50. Ob pričetku druge svetovne vojne smo imeli 400.000 bruto registrskih ton ladjevja. Okupator je zaplenil 8 ladij, a ostale so plule po vodah zaveznikov ali nevtralnih držav. Samo do aprila 1941 je bilo potopljenih 12 naših ladij, med vojno pa še nadaljnjih 42.

Po osvoboditvi smo imeli samo tri majhne preokoceanske ladje.

Naše ladjedelnice izdelujejo moderne preokoceanske ladje

V prvih dveh letih po osvoboditvi je bilo povrnjeno naši državi okrog 30 ladij, ki so pa bile med vojno poškodovane ali pa zanemarjene. V zadnjih treh letih — do 1948. leta — smo nabavili v inozemstvu 19 preokoceanskih ladij. Med njimi so velike ladje, ki nosijo imena naših republik: »Srbija«, »Hrvatska«, »Slovenija«, »Makedonija«, »Črna gora« in velika ladja-cisterna »Lendava« z nosilnostjo čez 8000 ton, dalje »Reka«, »Pula«, »Zadara« in druge.

Naša ladjedelniška industrija se šele razvija. Po vojni nismo našli niti tega, kar je zapustila stara Jugoslavija. Zato smo morali pričeti znova. Ze v prvih letih je bilo vloženo mnogo truda in finančnih sredstev za zgraditev naprav, dokov, nabavo strojev. Sredi teh naprav je prišla zloglasna infombirojevska blokada, ki je skušala zadati naši mladi ladjedelniški industriji, našemu gospodarstvu in vseh državi smrti udarec, pri čemer pa si je polomila zobe. Naše ladjedelnice so dale že take moderne preokoceanske ladje kakor »Zagreba«, »Skoplje«, »Sarajevo« in »Titograd«, obenem pa stalno povečujejo svojo zmožljivost in se vedno bolj osamosvojujejo.

Investicije v deviznih dinarjih

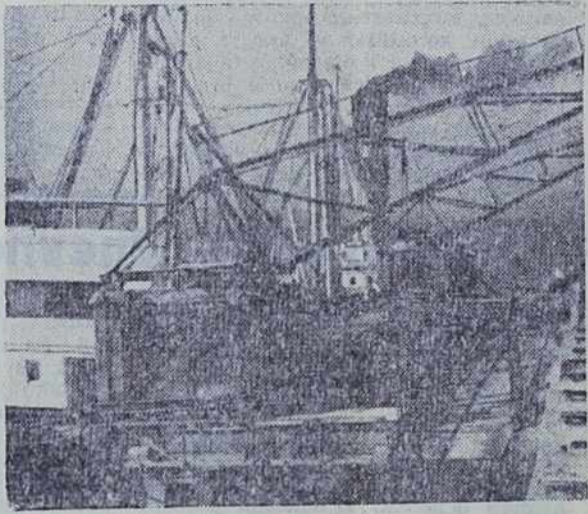
Nekaj podatkov o investicijah v ladjedelništvu bo pokazalo razvoj in nadek naših ladjedelnic. Medtem ko smo leta 1947 za ladjedelništvo v inozemstvu investirali 436 milijonov dinarjev v devizah (sto milijonov več kot v državi), smo leta 1948 potrošili doma 280 milijonov več kot v inozemstvu, a letos odpade na ladjedelništvo v inozemstvu od 890 milijonov investicij samo 200 milijonov. Iz teh investicij odpadejo znatne vsote na rekonstrukcijo starih ladij in na prilagoditev njihovih prostorov za posadko pogojem dela in življenja v socialistični državi.

Od bližnjega Vzhoda do Severne Amerike

48 preokoceanskih ladij naše trgovske mornarice pluje danes po vseh morjih sveta. Vpeljane so redne proge s Severno Evropo, bližnjim Vzhodom in Sev. Ameriko. Poleg tega vozijo naše ladje svobodne plovbe po potrebi na

vseh relacijah (Južna Amerika, Avstralija, Afrika, itd.). Čeprav relativno zelo majhna, je postala naša trgovska mornarica varen pomožni organ naše zunanje trgovine. V gospodarskem pogledu zagotavlja priliv deviz, ker obratuje veliko število ladij na tujem tržišču. V kratkem času si je pridobila naša trgovska mornarica v inozemstvu ugled in zaupanje, za kar gre zahvala mornarjem in njihovim poštvalnostim. Po izkušnjah in hrabrosti so naši mornarji zelo cenjeni. Zato tuji radi zaupajo blago našim mornarjem, ker so se že večkrat prepričali, da jim bo blago dobro ohranjeno in hitro dostavljeno.

Naša mlada trgovska mornarica širi resnico o naši državi po vsem svetu. Njene ladje imajo v vseh pristaniščih prijatelje, ki se zanimajo za Jugoslavijo in za graditev socializma. Ponekod se sicer najde peščica infombirojevskih plačancev, ki provocirajo in izživajo naše mornarje. Toda njihovi pozikusi so tako bedni, da očitno govore

o slabosti in nemoči infombirojevskih priprenikov v inozemstvu in njihovih gospodarjev v Moskvi.

27.000 ton tovora pravočasno in brez ugovora

Čeprav so se v začetku delavski sveti težko znašli, postaja njihovo delo iz dneva v dan boljše. Rezultat dela delavskih svetov je viden tudi v številu reklamacij, ki se je zmanjšalo na minimum, pa tudi v izvršitvi letnega plana prevoza blaga. V preteklih šestih mesecih je trgovska mornarica izpolnila plan s 55,4 odst. v tonah in s 63,8 odst. v skih miljah. Naše ladje so prepeljale čez 520.000 ton tovora.

Oglejmo si primer ladje »Solina«, ki je izvršila v zadnjih šestih mesecih 11 krožnih potovanj in prepeljala 12.000 tovora brez vsakega ugovora, a pristečila 26 ton premoja in 140 ton maziva, ali pa ladje »Trogir«, ki je izvršila šest potovanj na bližnji Vzhod, prepeljala 27.500 ton tovora pravočasno in brez vsakega ugovora.

Obalna plovba

Spretno s razvojem trgovske mornarice takozvane linijske plovbe je treba omeniti tudi trgovsko mornarico obalne plovbe in napore za njen napredek. Medtem ko se je del naših preokoceanskih ladij ohranil med vojno v inozemstvu, je skoraj vse ladje obalne plovbe okupator potopil ali odvelkel s seboj. Po osvoboditvi smo re-

šili iz morskega dna vse kar je bilo mogoče rešiti in kar se je izplačalo.

Poleg obnove mnogih manjših ladij je v gradnji 6 nosilce vode s po 400 ton nosilnosti v ladjedelnici »3. maj«. V Pulu, na Cresu in Korčuli gradijo prav tako tri ladje s po 400 ton. Dve ladje s po 1800 ton obnavljajo v ladjedelnici »Viktor Lenac«. Obnavljajo še nekatere večje potniške ladje, ladjedelnica »Uljanik« v Pulju gradi šest motornih ladij tipa »Opatija«, itd.

Kjub vsem težkočam (pomanjkanje delov, strokovnega kadra in drugo) je »Jadranska svobodna plovba« prepeljala letos skoraj 500.000 ton tovora, a »Jadranska linijska« lansko leto 3 milijone 600.000 potnikov, za milijon in pol več kot leta 1939.

Narodni motiv

Ivan Klobasa

Kmetič po polji hodi počasi, stopa, postaja in šepeta si:

»Rasti, le rasti ajdica mlada, da ti na zimo kmet ne izstrada.«

Fant pa pod oknom se ljube postavi, tiho na šipo potrkra in pravi:

Rasti le ljuba, da se razvijješ, da mi na zimo sinka poviješ.«

Na vsem svetu so lani načrpali čez 522 milijonov ton nafte

Angleško-perzijski spor, ki je nastal zaradi podržavljenja perzijske nafte, kar je storilo konec mastnemu angleškemu dobičku v Perziji, in druge spletkarije okrog nafte, so dali povod za kaj burne razprave o petroleju. Gotovo tudi naše čitatelje zanima, kako je s svetovno proizvodnjo nafte in kaj se lahko zgodi, če bo perzijski petrolej za Evropo res izgubljen.

Leta 1945 so na vsem svetu načrpali 348,6 milijonov ton nafte, lani pa že 522,9 milijona ton. Od te količine so načrpali v ZDA 270 milijonov ton, na otokih Antilih v Ameriki 85,9 milijona ton, v Mehiki 10,6 milijonov ton, v SZ 20, v Evropi brez SZ 8,8, na Srednjem vzhodu 87,6, na Daljnem vzhodu 9,6 in drugod 9 milijonov ton.

Perzija ali Iran spada pod države Bliznjega vzhoda, kamor spadajo še Irak ali Mezopotamija, Saudska Arabija, Kuwait, Egipt in še nekaj manjših kolonij. V sami Perziji so lani načrpali 31,8 milijona ton nafte. Torej ima Perzija le kakih 40 odst. vse proizvodnje nafte Bliznjega vzhoda. V kolikor bodo Angleži in Američani lahko odbržali svoje petrolejske družbe v sosednjih državah Perzije, se jim sama izguba perzijske nafte še ne bo poznala. Posebno se ne, ker proizvodnja v arabskih deželah naglo narašča.

Povsem drugače pa bi bilo, če bi Anglo-Američani izgubili ves Bliznji vzhod, kajti Bliznji vzhod ima največje zaloge nafte na svetu. Tako znašajo zaloge na Bliznjem vphodu 42 odst. vseh zalog, dočim znašajo ameriške zaloge le 30 odst., južnoameriške 13 odst., zaloge SZ 10 odst. itd.

Petrolejska proizvodnja Perzije, ki znaša 6 odst. svetovne proizvodnje, pa je bila doslej zelo pomembna za Evropo, posebno še za Anglijo, ki je iz teh krajev dobivala večino petroleja za svoje potrebe in te potrebe niso majhne. V Evropo prihaja iz Perzije navadno že destilirani petrolej. Največje destilarne oziroma čistilnice so v Abadanu, ki pa so sedaj zaradi spora morale omejiti proizvodnjo.

Angleži sedaj pravijo, če jim ne bo mogoče doseči sporazuma s Perzijo glede izkoriščanja nafte, da bodo pač nafto uvažali od drugod. V tem oziru bi najprej prišla v poštev Mezopotamija.

KDAJ SE JE ZAČELO VIKANJE

V starih časih ni bilo vikanje nikjer v navadi. Vikanje naj bi bilo nekakšen znak spoštovanja, odnosno posebnoga izkazovanja časti, medtem ko ima tikanje v sebi zmeraj nekaj domačega. V starih časih so se tikali med seboj prav tako neznanci kakor tuji ljudje. Vikanje neznancev, starejših ali posebno čislanih ljudi se je začelo šele v 3. in 4. stoletju. Takrat je vladal rimski cesar Dioklecijan (od leta 284. do 305). Njegov sovladar je bil državne listine in odloke in če je prosil državljani cesarja kaj v javnosti ali državnih zadevah, je moral napisati »vika«, ker sta bila vladarja dva.

Ta navada se je tedaj prenesla na druge evropske vladarske dvore in vikanje je prišlo v navado. Pozneje niso rabili množine samo pri dveh, temveč tudi pri enem vladarju. Od praljevskih in cesarskih dvorov je prešlo vikanje med ljudstvo. Najprej so vikali visoko gozode in bogate ljudi, naposled pa vse neznanec sploh. Na kmeth vikanje še danes tudi sorodnike, stare očete, očete, matere n strice. Tikajo pase samo bratje in sestre med seboj in pa stari svoje otroke. Pri nas v Prekmurju pa je v navadi — posebno pri starih ljudih — tudi »vikanje«, kar pa je ostalo še od tisočletnega madžarskega gospodovanja nad našim ljudstvom.

STOF IZ KOKOSOVEGA OREHA

V Angliji bodo v kratkem začeli izdelovati stof iz vlaken kokosovega oreha. Ta novi material, ki ga nazivajo ardil, ima mnoge lastnosti volne. Če se meša z volnenimi vlakni, se dobi odlična volnena tkanina, pleteno perilo ali koče.

NEYLON SAMO ZA IZVOZ

V Veliki Britaniji služijo naylon-proizvodi v glavnem za izvoz v dolarska področja, zaradi tega je mogoče te proizvode kupiti v Londonu samo na črni borzi. Po londonskih ulicah se zato nahaja mnogo črnoborzičancev, ki posebno z neylon nogavicami zaslužijo ogromne vsote denarja.

HOTEL JE POROČITI 19 ŽEN

Avstrijec Franc Rath, star 33 let, je sklenil poročiti 19 žen. Doslej je bil poročen z devetimi ženami, s katerimi je imel 11 otrok. Prvič se je poročil med vojno z neko Tirolko, ki pa jo je z dvema otrokoma zapustil. S ponarejeno inženirsko diplomato je odpotoval na Bavarsko, kjer je poročil bogato hčer nekega mlinarja. Tudi to drugo ženo je zapustil z enim otrokom. Po vojni si je z lažnimi dokumenti dobil državljanstvo Zapadne Nemčije, kjer se je večkrat oženil in prav tako tudi zapustil svoje žene z otroki. Prešel je nazaj v Avstrijo, kjer pa so ga prvo noč prijeli pri deveti ženi Aniti. Izdala ga je osma žena, ki ji je odnesel več tisoč šilingov in dragulje v vrednosti pol milijona dinarjev. V zaporu bo gotovo začel premišljevat, če je vredno imeti 19 žen ali ne.

ja, Saudska Arabija in Kuwait na Bliznjem vzhodu in pa seveda ameriške države. V tem primeru bi morali povečati zmogljivost domačih rafinerij in seveda tudi povečati proizvodnjo v arabskih deželah.

V prvi krizi so priskočili na pomoč Angležem v ZDA, kjer so jim, kakor tudi drugim prizadetim evropskim državam dali na razpolago dovolj nafte. Po najnovejših vesteh se v arabskih državah na angleški predlog že pogovarjajo o ustanovitvi »petrolejskega poola«, to je združenja, da bi tako laže pretrpeli perzijsko nacionalizacijo.

Pri vsem podržavljenju se je sedaj Perzija vendar znašla v precej težavni položaji. Najbolj jih skrbi odhod angleških in indijskih strokovnjakov, ker imajo premalo domačih strokovnjakov. Tako je abadanska čistilnica že sedaj morala zmanjšati proizvodnjo, v bodočnosti pa bodo ob takim stanju čistilnice morale celo prenehati z delom. A kaj jim potem pomaga lastna petrolejska družba in bogata ležišča nafte. Na drugi strani pa Perzijcem grozi boj kot od strani anglo-ameriških držav, tako da si Perzija spet ne more pomagati; četudi ceneje nudi petrolej.

Sicer je ponudila svoje strokovnjake Perziji Sovjetska zveza, vendar Perzijci te ponudbe doslej še niso sprejeli, ker imajo s SZ že precej hude izkušnje. Perzijski zunanji minister Mosadek, ki podržavljenje vodi, vendar odločno vztraja pri svoji zamisli, da bi naj Perzija sama izkoriščala svoja naravna bogastva.

Kotiček za gospodinje

Zlate predmete očistiti tako, če jih potopiš za nekaj minut v milnico, ki si ji dodala nekaj sode bicarbonate. Ko jih vzameš iz milnice, jih splakni z mrzlo vodo in osuši z mehko volneno krpo.

Petrolej gori svetleje, če mu dodamo košček kafe ali pa nožovo konico soli. Svetilka bo potem mnogo bolj svetila.

Plesen 'odpravimo na čevljih, če jih suhe najprej okrtamo, nato pa namažemo z glicerinom.

Z žametom moramo zelo previdno ravnati. Ker se na žametnih oblekah in prevlekah rad nabira prah, jih moramo večkrat skrtati z mehko krtačo ter večkrat temeljito stresati in stepiti iz njih prah. Oskropljena mesta najprej posušimo in šele nato stremo iz njih prah. Če madeži takoj ne izginejo, raztegemo obleko na likalno desko in madeže narahlo navlažimo z gobico, namočeno v vodi, ki smo ji dodali nekoliko kisa. Končno obrisemo prizadeta mesta z žametno krpo ter obleko obesimo. Od sedenja odrgnjena mesta odstranimo, če jih napremo in držimo nekaj časa nad vodno paro. Če hočemo posvežiti celo žametno obleko, tedaj jo enakomerno narahlo otarimo s krpo, ki smo jo namočili v petroleju. Obleko potem obesimo na sveži zrak.

NAPOLEONOVA POSMRтна MASKA PRODNA

V Ascotu na Angleškem je bila pred kratkim prodana Napoleonova posmrtna maska, in sicer za 170 funtov šterlingov. Masko je izdelal Napoleonov zdravnik dr. Antommarchi po Napoleonovi smrti na otoku Sv. Helene leta 1821, toda kasneje je prišla maska v privatne roke.

Kovina, ki je bila dražja kot zlato

Drage kovine kot so zlato in srebro, prav gotovo vsakdo dobro pozna. Te kovine pravzaprav niso tako dragocene zato, ker bi bile nemara zelo uporabne, pač pa zato, ker so zelo redke in jih najdemo na zemlji le v razmeroma majhnih količinah. Zlato in srebro sta imela prav zaradi tega v vsej zgodovini že od davnih časov sem svojo visoko ceno, ki jima je ostala še vse do danes. Pred dobrimi 50 leti pa je imela še neka druga kovina, ki jo danes vsi prav dobro poznamo in uporabljamo, še mnogo višjo ceno kot čisto zlato, čeprav je te kovine na zemlji vse polno. Ta nekdanji dragocena kovina je — aluminij.

Danes, ko uporabljamo aluminij skoraj povsod v tehniki in je razmeroma zelo poceni, se nam zdi to seveda malo verjetno. Vendar je bilo tako! Proizvodnja aluminija je narasla do današnje višine šele prav v zadnjih desetletjih. Pred 50. leti pa so pridobivali tako malo aluminija iz njegove rude, da je razumljivo, zakaj je bil neznanško drag. Pridobivanje aluminija iz boksita namreč ni kar enostavna stvar. Šele v zadnjem času so ta postopek izpopolnili, tako da ga lahko danes pridobivamo ogromne količine.

Aluminij, ali »srebro iz gline«, kakor so ga v začetku imenovali, je odkril leta 1825 nemški kemik Friderik

Wöhler. Gline boksit so našli v francoski pokrajini Provence pri vasi Les Baux in po tej vasi je dobila tudi svoje ime. Kemiki so se celih trideset let trudili, da so iz nje pridobili aluminij. Wöhler ga je pridobil iz gline v obliki okroglih, stavljenih zrn. Prvi je začel naravno pridobivati aluminij Francoz Henry Saint-Claire-Deville.

Kot kovino so pokazali prvi aluminij v petdesetih letih prejšnjega stoletja. Če ljudje ne bi iznašli elektrolyze, bi najbrž aluminij izginil iz seznam industrijskih kovin. Z iznajdbo elektrolyze pa so tudi za aluminij nastopili boljši časi. Pridobivanje aluminija s pomočjo elektrolyze je silno znižalo proizvodne stroške in tako je ta kovina na mah osvobodila svet. Iz aluminija so začeli izdelovati posodo, telefonske in brzojavne žice in druge človeštvu potrebne reči. Glavna vršina aluminija pa je v tem, da se da uspešno zlivati z drugimi kovinami. V začetku našega stoletja, leta 1909, je inženir Alfred Wilm iznašel postopek za kaljenje neke posebne vrste aluminijeve zlitine. Imenoval jo je duraluminij. Pravico za izdelovanje te zlitine si je od njega pridobila tovarna Düner Metallwerke v Berlinu in začele na veliko izdelovati to zlitino, ki je danes posebno med letalci zelo priljubljena.

Toda tudi duraluminij si je moral šele utreti svojo pot v svet. Odpru mu jo je Friderik Zeppelin, ki je za izdelovanje svojih zrakoplovov uporabljal izključno duraluminij. Šele tedaj so konstruktorji začeli uporabljati duraluminij za izdelovanje izključno kovinskih letal. Zelo ga pa cenijo tudi mornarji, saj je odporen proti vsemu razledenju s strani morske vode.

Za izdelovanje duraluminija pa se moramo zahvaliti predvsem elektriki. Vse velike tovarne aluminija so nastale v bližini velikih elektrarn, kajti te tovarne porabijo velikanske količine električne energije. Prva velika tovarna aluminija je nastala v Nemčiji po prvi svetovni vojni v bližini Innske elektrarne, Amerikanci pa so jih zgradili v bližini velikih Niagarskih slapov, kjer so tudi največje elektrarne. Tovarna aluminija v Lovozov v Dalmaciji je zrasla samo pet sto metrov od hidrocentralne na reki Krki. No, in če pogledamo naše Strnišče, kjer raste naša največja tovarna glinice in aluminija, tudi vidimo, da raste v bližini hidrocentral na Dravi.

Koliko je na svetu aluminija? Znanstveniki so dognali, da ga je v zemeljski skorji kakih 8 odst., da pa je kljub temu težko priti do njega. Zato so se velike države stalno trudile, da ga same izdelajo kolikor mogoče na last-

nih tleh, vendar ne samo zato, da pokrijejo lastne potrebe, temveč da ga tudi izvažajo in pri tem zaslužijo velike vsote. Velika ležišča boksita so v Franciji, na Madžarskem ter na Uralu v Sovjetski Zvezi. Italijani so pred vojno črpali največ boksita v Istri in v nekaterih dalmatinskih predelih, Japonci pa v zasedenih pokrajinah, in sicer na Koreji boksita pa so v Ameriki ob in Formozu. Največja ležišča reki Mississippi. Kljub temu Amerikancem ta ležišča ne zadostujejo, ker je uporaba aluminija v Ameriki silno velika. Zato ga celo uvažajo iz Guayane. To pomeni, da je ravno lahke kovine težko pridobivati.

Naša domovina je na aluminijevih rudah izredno bogata. Največ boksita nakopujejo pri nas v Istri in Dalmaciji. V predpriprilki Jugoslaviji so boksit izvažali v tujino in nato spet iz tujine uvažali čist aluminij in njegove zlitine. Na ta način so nudili tujim kapitalistom velikanske dobičke. Boksit so izvažali za smešno nizke cene, aluminija pa smo morali zato uvažati za drag denar. V novi Jugoslaviji smo kmalu temu naredili konec. Čim začne delati naša tovarna v Strnišču, bomo lahko aluminij sami izvažali, ves dobiček, ki se je prej stekal v žep domačih in tujih mogotcev, pa bo odšel šel v korist naših delovnih ljudi.